

Cauza C-30/19

Cerere de decizie preliminară

Data depunerii:

10 ianuarie 2019

Instanța de trimitere:

Högsta domstolen (Suedia)

Data deciziei de trimitere:

20 decembrie 2018

Recurent:

Diskrimineringsombudsmannen

Intimată:

Braathens Regional Aviation AB

PROCES VERBAL [omissis]

18.12.2018 [omissis]

[omissis]

PĂRȚI

Recurent:

Diskrimineringsombudsmannen

[omissis] Solna

[omissis] [OR. 2]

Intimată:

Braathens Regional Aviation AB [omissis]

[omissis] Malmö

[*omissis*]

OBIECTUL CAUZEI

Respingerea recursului, printre altele

HOTĂRÂREA ATACATĂ

Hotărârea Svea hovrätt (Curtea de Apel cu sediul în Stockholm, Suedia) din 16 aprilie 2018 [*omissis*]

Högsta domstolen (Curtea Supremă, Suedia), care a oferit părților posibilitatea să se pronunțe cu privire la întrebarea preliminară formulată, emite următoarea

ORDONANȚĂ

Högsta domstolen (Curtea Supremă) decide să sesizeze Curtea de Justiție a Uniunii Europene cu o cerere de decizie preliminară în conformitate cu anexa A la prezentul proces-verbal.

[OR. 3] Högsta domstolen (Curtea Supremă) dispune suspendarea procedurii până la pronunțarea Curții de Justiție a Uniunii Europene asupra cererii de decizie preliminară.

[*omissis*] **[OR. 4]**

ANEXA A LA PROCESUL VERBAL

18.12.2018

[*omissis*]

Cerere de decizie preliminară

Situația de fapt

1. Domnul PAG s-a născut în Chile și locuiește în Stockholm. În iulie 2015, acesta dispunea de o rezervare pentru un zbor între localitățile Landvetter [aeroportul din Göteborg] și Stockholm, la compania aeriană care a devenit Braathens Regional Aviation AB (denumită în continuare „BRA”). La ieșirea aeronavei din zona de staționare în vederea decolării, căpitanul a luat decizia ca domnul PAG împreună cu un alt pasager să facă obiectul unui control de securitate suplimentar, care a avut loc înainte ca aeronava să decoleze. Ulterior, căpitanul a decis ca domnul PAG și celălalt pasager de la bordul aeronavei să fie debarcați. Avionul a continuat să ruleze pe pistă și a decolat fără domnul PAG.

Acțiunea formulată în fața Tingsrätten (Tribunalul de Primă Instanță)

2. Diskrimineringsombudsmannen (autoritatea suedeză în materie de discriminări, denumită în continuare „Mediatorul pentru discriminări”) a formulat o acțiune împotriva BRA prin care a solicitat ca această companie să îi plătească domnului PAG o despăgubire în cuantum de 10 000 SEK pentru discriminare. În susținerea acțiunii, Mediatorul a invocat faptul că PAG a făcut obiectul unei discriminări directe din partea BRA, cu încălcarea articolului 12 din capitolul 2 coroborat cu articolul 4 din capitolul 1 din Diskrimineringslagen (2008: 567) [Legea nr. 567 din 2008 privind discriminările, denumită în continuare „Legea privind discriminările”], ca urmare a faptului că BRA l-a asociat pe acesta cu un pasager străin de origine arabă/musulmană, domnul PAG urmând în consecință a fi supus unui control de securitate suplimentar, care i-a provocat un disconfort. Procedând astfel, BRA i-a creat lui PAG un dezavantaj din motive legate de aparența fizică și de apartenența etnică a acestuia, tratându-l într-un mod mai puțin favorabil decât au fost tratați sau decât ar fi fost tratați alți pasageri într-o situație comparabilă. **[OR. 5]**
3. BRA a fost de acord să îi plătească domnului PAG suma de 10 000 SEK. BRA nu a acceptat faptul că s-ar fi produs vreo discriminare.
4. Mediatorul pentru discriminări s-a opus ca Tingsrätten (Tribunalul de Primă Instanță) să pronunțe decizia pe baza achiesării de către BRA la pretențiile reclamantului, fără o examinare pe fond a pretensei discriminări. Mediatorul a solicitat ca în situația în care Tingsrätten (Tribunalul de Primă Instanță) va decide, în cadrul cererii de executare, să nu examineze cauza pe fond, această instanță să stabilească, cu titlu principal, că BRA este în orice caz obligată să plătească domnului PAG o despăgubire pentru discriminare. Despăgubirea trebuie să reflecte prejudiciul suferit de domnul PAG ca urmare a faptului că BRA, din motive legate de aparența fizică a acestuia, l-a asociat cu un pasager străin de origine arabă/musulmană pe care acesta nu îl cunoștea și l-a obligat să se supună unui control de securitate suplimentar. Cu titlu subsidiar, mediatorul pentru discriminări a solicitat ca Tingsrätten (Tribunalul de Primă Instanță) să stabilească faptul că PAG a făcut obiectul unei discriminări din partea BRA. Mediatorul a solicitat de asemenea ca instanța să adreseze Curții o cerere de decizie preliminară, în măsura în care chestiunea devine relevantă, cu privire la compatibilitatea cu dreptul Uniunii a unei hotărâri prin care o instanță dispune acordarea de despăgubiri fără să constate o încălcare a dispozițiilor legale. Mediatorul face trimitere, în susținerea ambelor motive, la articolul 12 din capitolul 2 și la articolul 4 din capitolul 1 din Legea privind discriminările.
5. BRA a solicitat ca, în speță, concluziile Mediatorului pentru discriminări privind pronunțarea unei hotărâri declaratorii să fie respinse drept inadmisibile și s-a opus formulării unei cereri de decizie preliminară.
6. Tingsrätten (Tribunalul de Primă Instanță) a obligat BRA la plata către PAG a sumei de 10 000 SEK, majorată cu dobânzi (punctul 1 din dispozitivul hotărârii

Tingsrätten), precum și la plata cheltuielilor de judecată efectuate de Mediator (punctul 2 din dispozitiv). În motivarea hotărârii, Tingsrätten (Tribunalul de Primă Instanță) a arătat, printre altele, că litigiile privind drepturi și obligații civile în care părțile dispun în mod liber de drepturile lor trebuie soluționate fără examinarea chestiunii pe fond, atât timp s-a achiesat la pretențiile reclamantului. Instanța a arătat de asemenea că este ținută de achiesarea unei părți în cadrul unui proces, indiferent de motivele arătate în sprijinul acestei achiesări, ceea ce este în concordanță cu faptul că o parte poate, chiar în afara [OR. 6] cadrului procesual, acționa pe cale civilă prin acte constrângătoare, independent de existența unor premise juridice. De asemenea, Tingsrätten (Tribunalul de Primă Instanță) a considerat inadmisibile cererile Mediatorului privind pronunțarea unei hotărâri declaratorii (punctul 3) și a respins cererea acestuia privind formularea unei cereri de decizie preliminară (punctul 4).

Procedura în fața Svea hovrätt (Curtea de Apel cu sediul în Stockholm)

7. Mediatorul pentru discriminări a solicitat Svea hovrätt (Curtea de Apel cu sediul în Stockholm) să formuleze o cerere de decizie preliminară, să infirme hotărârea pronunțată de Tingsrätten (Tribunalul de Primă Instanță), să anuleze hotărârea Tingsrätten (Tribunalul de Primă Instanță) prin care sunt respinse concluziile formulate de Mediator privind pronunțarea unei hotărâri declaratorii și să trimită cauza spre rejudecare în fața Tingsrätten (Tribunalul de Primă Instanță). BRA a susținut inadmisibilitatea apelului în ceea ce privește punctele 1 și 2 din dispozitivul hotărârii pronunțate de Tingsrätten (Tribunalul de Primă Instanță) și s-a opus la orice modificare a hotărârii pronunțate de Tingsrätten (Tribunalul de Primă Instanță).
8. Svea hovrätt (Curtea de Apel cu sediul în Stockholm) a respins apelul formulat de Mediatorul pentru discriminări cu privire la punctele 1 și 2 din dispozitivul hotărârii pronunțate de Tingsrätten (Tribunalul de Primă Instanță). Aceasta a considerat că hotărârea pronunțată de Tingsrätten (Tribunalul de Primă Instanță) respecta normele de procedură civilă suedeză și că achiesarea intimetei la pretențiile apelantului determina ca poziția pârâtei cu privire la împrejurările invocate de apelant să devină lipsită de relevanță în acest caz. De asemenea, Svea hovrätt (Curtea de Apel cu sediul în Stockholm) a respins apelul Mediatorului pentru discriminări cu privire la punctul 3 din dispozitivul hotărârii pronunțate de Tingsrätten (Tribunalul de Primă Instanță) și a respins cererea de decizie preliminară.

Procedura în fața Högsta domstolen (Curtea Supremă)

9. Mediatorul pentru discriminări solicită ca Högsta domstolen (Curtea Supremă) să sesizeze Curtea cu o cerere de decizie preliminară, să anuleze decizia Svea hovrätt (Curtea de Apel cu sediul în Stockholm) prin care se respinge apelul formulat de Mediatorul pentru discriminări cu privire la punctele 1 și 2 din dispozitivul hotărârii pronunțate de Tingsrätten (Tribunalul de Primă Instanță), să anuleze

decizia Svea hovrätt (Curtea de Apel cu sediul în Stockholm) de respingere a apelului în ceea ce privește punctul 3 din dispozitivul hotărârii menționate, să infirme hotărârea Tingsrätten (Tribunalul de Primă Instanță) și să trimită cauza în fața acestuia pentru examinarea pe fond a cel puțin uneia dintre cererile Mediatorului pentru discriminări privind pronunțarea unei hotărâri declaratorii, precum și a cererii de executare privind acordarea unei despăgubiri pentru discriminare. [OR. 7]

10. BRA a solicitat respingerea cererilor formulate de Mediatorul pentru discriminări.

Cadrul juridic și necesitatea unei cereri de decizie preliminară

Diskrimineringslagen (Legea privind discriminările)

11. Obiectivul Legii privind discriminările este de a combate discriminările și de a promova, prin diferite mijloace, egalitatea de drepturi și de șanse indiferent de sex, identitate sau exprimare de gen, apartenență etnică, religie sau opinie religioasă, handicap, orientare sexuală sau vârstă. Legea acoperă domenii de activitate diferite și se aplică atât activităților din sectorul public, cât și celor din sectorul privat. Legea a fost redactată ținând seama de diferitele forme de interdicere a discriminării cuprinse în Convențiile Națiunilor Unite și ale Consiliului Europei și de o serie de instrumente juridice ale Uniunii, inclusiv Directiva 2000/43/CE a Consiliului de punere în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnică (JO 2000, L 180, p. 2, Ediție specială, 20/vol. 1, p. 19). Legea menționată are caracter obligatoriu. Prin urmare, contractele care îngrădesc drepturile sau obligațiile unei persoane, astfel cum sunt prevăzute de lege, nu produc efecte în această privință (capitolul 1, articolul 3).
12. Noțiunea de discriminare cuprinde printre altele prejudicierea unei persoane printr-un tratament mai puțin favorabil decât cel care este, a fost sau ar fi fost aplicat unei alte persoane aflate într-o situație comparabilă, dacă acest prejudiciu este legat de sexul, identitatea sau exprimarea de gen, apartenența etnică, religia sau opinia religioasă, handicapul, orientarea sexuală sau vârsta persoanei respective (conform articolul 4 alineatul 1 din capitolul 1 al Legii privind discriminările). Discriminarea este interzisă, printre altele, unei persoane care furnizează, în afara sferei vieții sale private și de familie, bunuri, servicii sau locuințe pentru public (conform articolului 12 din capitolul 2).
13. Lucrările pregătitoare ale legii menționează considerentele avute în vedere în stabilirea regimului sancționator. Acestea arată, printre altele, că noua Lege privind discriminările trebuie [OR. 8] să permită instituirea unor sancțiuni puternice și disuasive în privința discriminării, că alegerea sancțiunilor trebuie să rezulte din această poziție, că sancțiunea în cazul încălcării noilor dispoziții din Legea privind discriminările trebuie să constea, pe lângă nulitatea și modificarea contractului, în acordarea unei compensații financiare și că daunele interese

trebuie să asigure o dublă funcție, astfel încât să despăgubească persoana vătămată și să descurajeze încălcarea dispozițiilor legale. [*omissis*]

14. Sancțiunile care pot fi dispuse împotriva oricărei persoane care exercită o discriminare împotriva altei persoane sunt, potrivit legii, despăgubirea (denumită despăgubire pentru discriminare), precum și modificarea și anularea contractelor și a altor acte juridice (a se vedea capitolul 5 din Legea privind discriminările). Persoana care încalcă interdicția consacrată la articolul 12 din capitolul 2 trebuie să plătească o despăgubire pentru discriminare în raport cu prejudiciul rezultat din încălcare. Despăgubirea pentru discriminare va fi stabilită în fiecare caz individual în parte astfel încât să constituie o remunerație echitabilă pentru persoana vătămată — ținând seama de gravitatea încălcării — și, de asemenea, să contribuie în mod eficace la combaterea discriminării în societate. Prin urmare, cuantumul despăgubirii trebuie să cuprindă o sumă care să acopere prejudiciul, pe de o parte, și să urmărească prevenirea, pe de altă parte. [*omissis*]
15. Litigiile privind aplicarea, printre altele, a articolului 12 din capitolul 2 al Legii privind discriminările sunt de competența instanțelor de drept comun și trebuie judecate în conformitate cu dispozițiile Rättegångsbalken (Codul suedez de procedură judiciară nr. 740 din 1942, denumit în continuare „Codul de procedură”) referitoare la procedurile de drept civil care permit soluționarea amiabilă a litigiilor (capitolul 6 articolul 1 al doilea paragraf din Legea privind discriminările).

Principii de drept procedural privind achiesarea și acțiunile declaratorii

16. Reclamantul poate solicita, în condițiile prevăzute la articolul 1 din capitolul 13 al Codului de procedură, ca pârâtul să facă ceva, de exemplu să achite o sumă de bani. În cadrul instruirii cauzei, pârâtul are obligația [OR. 9] de a-și prezenta imediat apărarea. Ca alternativă, pârâtul poate opta pentru achiesarea la pretențiile reclamantului (a se vedea capitolul 42, articolul 7). Achiesarea efectuată de pârât poate avea la bază diferite motive. Acesta nu este obligat să indice motivele pentru poziția adoptată, ci are posibilitatea de a formula o simplă recunoaștere a pretențiilor. Achiesarea este așadar asimilată unei declarații care vizează în practică stingerea procesului fără a mai fi necesară continuarea judecății. Achiesarea la pretențiile reclamantului se poate întemeia pe motive de fapt sau de drept speciale sau fără legătură cu motivele care au stat la baza cererii. [*omissis*]
17. În cadrul unui litigiu în care este permisă soluționarea amiabilă (cauză de drept civil în care părțile dispun în mod liber de drepturile lor), punctul de plecare este acela în care instanța, fără a efectua o examinare a faptelor sau a chestiunilor de drept deduse judecății, urmează să pronunțe hotărârea pe baza achiesării la pretenții (a se vedea articolul 18 din capitolul 42 din Codul de procedură). Achiesarea presupune că nu mai este necesară examinarea aspectului dacă concluziile și motivele invocate de reclamant împotriva pârâtului sunt întemeiate potrivit dreptului civil. Achiesarea are caracter obligatoriu pentru instanță în sensul că este suficientă pentru a motiva hotărârea prin care se confirmă pretențiile

reclamantului. Este o hotărâre cu caracter formal în măsura în care pronunțarea soluției de către instanță se bazează pe recunoașterea pretențiilor, fără ca instanța să stabilească temeinicia argumentelor de fapt invocate de reclamant. Prin urmare, în cazul unei hotărâri întemeiate pe recunoașterea pretențiilor, nu se poate stabili cu certitudine temeinicia situației de fapt invocate de reclamant. [omissis]

18. Acțiunile declaratorii sunt reglementate la articolul 2 din capitolul 13 din Codul de procedură. Din primul alineat al acestei dispoziții, aplicabil în speță, **[OR. 10]** rezultă că acțiunile în constatarea existenței sau a inexistenței unui anumit raport juridic pot fi examinate dacă există o incertitudine cu privire la respectivul raport juridic și dacă aceasta creează un prejudiciu reclamantului.
19. Cerința existenței unui raport juridic presupune ca respectivul raport juridic (sau lipsa unui raport juridic) între părți să fie concret, iar acțiunea să nu vizeze conținutul dispozițiilor legale aplicabile sau raporturi pur factuale. Cerința presupune de asemenea ca acțiunea formulată să aibă cel puțin o consecință juridică, iar concluziile privind existența unei anumite consecințe juridice să aibă o legătură suficient de clară cu împrejurările concrete invocate ca motive. Raportul juridic vizat de acțiune trebuie așadar să fie astfel indicat astfel încât efectul declarării existenței sau a inexistenței sale să poată fi determinat. [omissis] În ceea ce privește cerința ca incertitudinea să cauzeze un prejudiciu reclamantului, respectiva incertitudine trebuie să îi creeze reclamantului dificultăți în planificarea activității economice sau să îi creeze în alt mod o insecuritate greu de suportat.
20. Dispoziția aferentă articolului 2 din capitolul 13 din Codul de procedură este facultativă. Cerința impusă este ca examinarea acțiunii declaratorii să pară adecvată în raport cu faptele. În cadrul examinării caracterului adecvat al acțiunii, instanța trebuie să pună în balanță, pe de o parte, interesul reclamantului de a exercita acțiunea împotriva pârâtului și, pe de altă parte, dezavantajele pe care le poate cauza pârâtului o astfel de acțiune declaratorie. Este relevantă probabilitatea ca decizia pronunțată în cadrul acțiunii declaratorii să fie urmată de proceduri suplimentare. De asemenea, este relevant interesul pârâtului față de posibilitatea de a formula o apărare adecvată. În orice caz, măsura în care acțiunea formulată poate contribui la eliminarea incertitudinii și a dezavantajului care rezultă trebuie să fie luată în considerare. [omissis] **[OR. 11]**

Sesizarea Curții cu o cerere de decizie preliminară

21. Astfel cum rezultă din cele ce precedă, Tingsrätten (Tribunalul de Primă Instanță) și Hovrätten (Curtea de Apel) au constatat că achiesarea la pretenții în cadrul unei cereri de executare privind plata unei despăgubiri pentru discriminare trebuie să fie confirmată printr-o hotărâre, prin care pârâtul să fie obligat la plata către reclamant a sumei solicitate și acceptate și că nu se examinează chestiunea existenței unei discriminări în cauză. În opinia instanțelor, ca urmare a achiesării

la pretențiile reclamantului, pretinsa încălcare nu poate fi examinată nici în cadrul unei acțiuni declaratorii.

22. Articolul 15 din Directiva 2000/43/CE a Consiliului impune existența unor sancțiuni eficiente, proporționale și care să descurajeze discriminarea în cazul încălcării dispozițiilor de drept intern adoptate în aplicarea directivei. Dispoziția a fost transpusă în dreptul suedez care prevede, drept sancțiuni, acordarea de despăgubiri, modificarea și nulitatea contractului.
23. În speță, cauza dedusă judecății Högsta domstolen (Curtea Supremă) ridică o problemă privind domeniul de aplicare al dreptului Uniunii, și anume care sunt cerințele care trebuie îndeplinite de sancțiunile prevăzute la articolul 15 din directivă, în lumina obligației ce le revine statelor membre de a asigura oricărei persoane dreptul la o cale de atac eficientă în fața unei instanțe naționale pentru a fi audiată în cazul încălcării drepturilor și libertăților garantate de dreptul Uniunii (a se vedea articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene). Întrebarea care se ridică este dacă, în cadrul unei acțiuni privind acordarea unei despăgubiri pentru discriminare — în care pârâtul a achiesat la pretențiile reclamantului și, prin urmare, trebuie să achite suma pretinsă —, instanța trebuie să poată examina, la cererea părții care se consideră a fi fost vătămată, existența unei discriminări în cauză, în cadrul protecției juridice împotriva discriminărilor. De asemenea, se ridică întrebarea dacă răspunsul depinde de faptul că partea acuzată de discriminare recunoaște sau nu existența discriminării. **[OR. 12]**

Întrebare

24. Într-o cauză privind încălcarea unei interdicții prevăzute de Directiva 2000/43/CE, în care persoana vătămată solicită o despăgubire pentru discriminare, un stat membru are întotdeauna obligația de a examina, la cererea persoanei vătămate, dacă s-a produs o discriminare — și, dacă este cazul, de a stabili existența unei discriminări —, indiferent dacă persoana acuzată de discriminare recunoaște sau nu existența acesteia, pentru ca cerința unor sancțiuni eficiente, proporționale și care să descurajeze discriminarea, prevăzută la articolul 15, să fie considerată îndeplinită?